

Людмила Березовська
канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи

Тетяна Кіселик
магістрантка I курсу спеціальності «Соціальна робота»
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В ЛІТНІХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ

Одним із найважливіших завдань українського суспільства є забезпечення соціального захисту дитинства, сприяння розвитку системи оздоровлення та відпочинку. Основним документом, що регулює оздоровлення дітей в літній період, є Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» [2], який визначає основні засади державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку.

Дитячі оздоровчі табори є особливим середовищем, де здійснюється не лише організований педагогічний процес з формування відповідних умінь та навичок, розвитку творчої діяльності, а насамперед, це особливе середовище соціального формування особистості, «напівкерований чинник», який зумовлює здійснення процесу соціалізації в особливих умовах позашкільного виховного простору [1]. В житті дітей літній оздоровчий табір відіграє чималу роль, адже в таборі виявляється самоцінність кожної дитини, збагачується соціальний досвід тощо.

Мета статті – розкрити особливості соціально-педагогічної роботи в літніх оздоровчих таборах; окреслити вимоги до організації професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в закладах вищої освіти.

Проблемі організації дитячого відпочинку та оздоровлення присвячені праці А. Капської, Є. Коваленко, А. Конончук, Н. Корпача, Б. Купріянова, О. Лебедева, І. Пінчук, Ж. Петрочко, О. Яколівої та ін.

О. Лебедев, аналізуючи діяльність позашкільних закладів, виділяє такі соціально-педагогічні функції: педагогічну – громадянське та професійне самовизначення дітей, компенсація відсутніх компонентів загальної освіти, створення умов для розвитку комунікативних контактів, формування способу життя («навчання дозвілля»); соціальну – попередження дитячої бездоглядності в умовах зайнятості батьків; організаційно-методичну – навчання вожатих, організаторів позаурочної та позашкільної роботи з учнями, надання допомоги класним керівникам [5].

Н. Корпач відзначає, що діяльність дитячих організацій направлена на соціалізацію дитини і покликана виконувати такі функції: створення умов для оволодіння дітьми соціальним досвідом; допомога в самопізнанні та самореалізації дитини; формування активної громадянської позиції [3, с. 298].

Б. Купріянов вважає, що діяльність літніх оздоровчих закладів пов'язана особливою формою взаємодії вихованців та педагогів, і сприяє розкриттю дитини, появою бажання поділитися проблемою з дорослим [5].

Для соціального педагога важливим завданням є визначення переваг роботи літнього тимчасового дитячого оздоровчого табору в розвитку та формуванні особистості дитини, оскільки: соціально-педагогічний процес в літньому оздоровчому таборі планується з урахуванням того, що вихованці відірвані від звичного для них сімейного середовища; процес формування та розвитку особистості дитини здійснюється в умовах тимчасового колективу, тому вирізняється певною нестабільністю, ситуативністю; соціально-педагогічна робота базується на засадах добровільності, тому повинна враховувати особисті інтереси вихованців щодо вибору видів та форм діяльності за їхніми вподобаннями; регламентований період перебування вихованця потребує надзвичайно чітких дій педагогічного колективу, визначення доручень, надання можливостей для самореалізації, творчої активності; тимчасовий колектив надає можливості для руйнації стереотипів, розкриття обдарувань, потенційних можливостей особистості; педагогічний колектив літнього оздоровчого табору володіє більш широким та демократичним арсеналом засобів педагогічного впливу, ніж традиційний педагогічний колектив [4].

Дитина входить в нове для себе соціальне середовище (загін), і якість її оздоровлення та відпочинку багато залежить від того, наскільки це середовище зацікавлене прийняти прояви її індивідуальності.

Працюючи з дітьми в літніх оздоровчих таборах, педагог протягом зміни в оздоровчому таборі замінює дитині батьків, що сприяє розвитку почуття відповідальності за доручену справу, вимогливість до себе, наполегливість у досягненні мети виховної роботи.

Готовність студентів до роботи в літніх таборах формується в процесі навчання у закладах вищої освіти. Відповідно до «Типового положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку» до роботи в дитячих оздоровчих закладах під час канікул можуть залучатися студенти педагогічних, медичних та інших навчальних закладів, які перед початком роботи повинні пройти спеціальну підготовку відповідно до порядку, встановленого Міністерством сім'ї, молоді та спорту України [7]. Тому підготовку студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах розуміємо як важливу складову загальної професійної підготовки, результатом якої є відповідальне ставлення до обраної професії, усвідомлення мотивів і потреб студентів у роботі в дитячих таборах, наявність професійно-важливих якостей особистості, її соціальної зрілості за власну діяльність, а також відповідні знання, вміння і навички по роботі з дітьми.

Змістом підготовки студентів до роботи в літніх оздоровчих таборах є: усвідомлення соціальними педагогами сутності й специфіки роботи літніх оздоровчих таборів в сучасних умовах розвитку українського суспільства; ознайомлення соціальних педагогів із психолого-педагогічними основами роботи в літніх оздоровчих таборах; засвоєння соціальними педагогами основ професійно-педагогічної діяльності організатора роботи в умовах літнього оздоровчого табору; засвоєння поняття таборової зміни, її основних етапів; оволодіння системою планування (календарне, перспективне) соціально-виховної роботи в умовах літнього табору; ознайомлення із системою самоврядування в житті тимчасового дитячого колективу в умовах табору;

оволодіння методикою проведення тематичних заходів, організації дозвілля тощо [6].

Таким чином, працюючи з дітьми в літніх оздоровчих таборах, соціальному педагогу необхідно спиратись на ініціативу та самодіяльність дітей, розвивати прагнення до самостійності та наполегливості; вчити самостійно мислити, планувати діяльність та реалізовувати її; оцінювати участь кожної дитини в тих чи тих заходах.

Враховуючи вище перелічені вимоги, майбутній соціальний педагог, готуючись до роботи з дітьми під час канікул, повинен мати якісну підготовку, яка включає: високий рівень психолого-педагогічних знань, компетентність, ініціативність, творчість та відповідальність за доручену справу.

Література

1. Баяновская М. Р. Соціально-педагогічна діяльність самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ. 1996. 23 с.

2. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 06 червня 2017 року № 2081-VIII. URL: <https://zakon.help/law/375-VI/edition09.07.2017>

3. Корпач Н. І. Формування громадянської позиції підлітків у процесі соціалізації в дитячих громадських організаціях. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія ІІ Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: зб. наукових праць.* – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. Випуск 5 (частина 1). С. 298-301.

4. Програма та науково-методичні рекомендації для проведення педагогічної практики / Л. Вовк, Г. Панченко, О. Падалка. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. 78 с.

5. Социальное воспитание в учреждениях дополнительного образования детей: учеб. пособие для студ. пед. вузов / Б. В. Куприянов, Е. А. Салина, Н. Г. Крылова, О. В. Миновская; под ред А. В. Мудрика. Москва : Издательский центр «Академия», 2004. 240 с.

6. Соціальна педагогіка: підручник / за ред. Капської А. Й. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

7. Типове положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2009 року № 422. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=422-2009-%EF>